

Ad ephesios

(S; si quis rē.) Dicit g. (Dis sermo malus rē.) Sermo oris pretēdit r annunciat que sunt in aia: qz voces sunt no te passionū aīe. Ille est bonus sermo qui indicat bonaz di spositionē interiorē: malus vero qui malam. Triplr autez homo ordinat iterius. s. ad se: vt scz oia sint rōni subiecta: ad deū vt rō sit ei subdita ad pximū quādo diligit euz vt seipm. Est ergo qñq; sermo malus qñ iudicat hoīem inoz dinatū in se: r hic est fmo falsus eius qui aliud loquit aliō intēdit: r silr fmo inutilis r vanus. Itē est fmo malus qui indicat hoīem inordinatū cōtra deuz sicut piuria blasphemie r hō. Itēz qñ est contra pximū suū sicut iniurie doli r fallacie. Et iō dicit. Dis sermo malus ex ore vestro nō pcedat. Dis vō equipollet huic signo nullus. Sap. p. Custodi te ergo vos a murmuratiōe que nihil pdest r a detractiōe parcite ligue: qz sermo obscurus in vacuū nō ibit: qz certe deū nō pterit oīs cogitat r nō abscondit se ab eo vllus sermo: vt dī Lcc. 4. Nūc g vos deponite oēm iram indignationē maliciā: blasphemā: turpē sermonē de ore vō. Col. 3. Sequif. (S; si quis bonus rē.) Inducit ad nouitatē qz fmo bonus bene dīcedus ē p loco r tēpo. puer. is. Sermo oportunus est optimus. Si quis g loquit quasi fmones dei. p. Pet. 4. Et ad quid subdit. Ad edificatiōez fidei. i. vt corroboret fides in cordibus ifirmoz. p. Corin. i. 4. Oia ad edificatiōē fiāt: r hoc vt det grāz audietibus scz si talis bonus fmo sit. pbatus vel talis fmo est pferēs: qz frequēter homo ex bono fmo: r p virtutē boni fmo nīs auditi cōpunctus disponit ad grām. Act. io. Adhuc loquēte petro vba hec cecidit spūscūs sup oēs q audiebant verbiū. Sic loquebat dñs: de quo dī Luc. 4. Mirabatur ex verbis grē q pcedebant de ore ipsius. Ecc. 10. Verba oris sapiētis gratia.

Lectio.

Nolite contristare spiritum sanctū dei in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo r ira r indignatio r clamor r blasphemia tollatur a vobis cū omni malicia. Estote autem inuicem benigni: misericordes: donātes inuicē sicut r deus in xpō donauit vobis.

Supra monuit aplūs abstinere a vbis ifectiuis: hic monet abstinere a verbis r factis turbatiuis seu cōtristatiuis pximoz. Circa qd duo facit. Prio pbibz qd ptinet ad vultatē. Scdo psuadet qd ptinet ad nouitatē ibi. (Estote aut inuicē benigni rē.) Prio iterū in duas. qz pmo pbibet qd ad vultatē ptinet i gnāli. Scdo in spāli ibi. (Dis amaritudo rē.) Dicit g. (Nolite cōtristare spū rē.) Contra spū sanctus est deus in quo nō cadit passio aliqua nec tristitia. Rūdeo. spūscūs dī cōtristari qñ cōtristat ille in quo est spūscūs. Luc. io. Qui vos spernit me spernit. Esa. 63. Ipsi aut ad iracūdiā puocauerūt eū r afflixerūt spūm scī eius r cōuersus est eis in inimicuz. Vel dōm est q est metaphozica locutio. Sicut enī deus dī irasci ppter similitudinē effectus ita ē dī cōtristari: qz sicut qñ aliq cōtristat recedit a cōtristatē: ita spūscūs a peccāte. Et sic ē sensus. Nolite cōtristare spiritum sanctum dei. i. nolite euz fugare vel expellere per pctā. Sap. pmo. Spū sanctus enī discipline effugiet fictum r aufert se a cogitationibus que sunt sine intellectu r corripietur a supueniēte inigatē. Igitur nō est cōtristandus spū sanctus r hoc ppter beneficiū. Ideo subiungit. In quo signati estis. i. reformati estis et ab alyz distincti. Qui aut habebit hoc signuz secum habebit vitam eternam. Ideo ergo est custodiendus r nullo modo cōtristandus: qz sine eo nō est vita eterna. z. Cor. pmo.

Qui signauit nos deus r dedit nobis pignus spūs. Et qñ: In die redēptiōis. i. baptisimi. Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aq r spūscō rē. Act. p. Vos baptizabimini spūscō nō post multos hos dies. Dicit aut redēptiōis: qz in baptisimo fit homo particeps redēptiōis facte p xpm. Sequitur. (Dis amaritudo rē.) Ubi ostēdit in spāli q ptinet ad vultatē. Nūq; enī homo cōtristat amicū suū ex ira: aliqñ ex industria. S; in ira est triplex gradus: qz in corde sicut que tñ iterius irascit. In platiōe: sicut q dīc racha. In cōtumelie platiōe sicut q dicit fatue. Prio g ponit qd ptinet ad irā cordis. Scdo qd ptinet ad inordinatā platiōē. Tertio qd ptinet ad cōtumeliaz. In ira aut cordis ista se cōsequuntur. Prio qz ira est effectus tristitie r hec in sacra scriptura dī amaritudo. i. Re. i. Lum esset āna amaro aio r ozaret deū flēs rē. Et ideo dicit oīs amaritudo rē. q est p memoriā iniurie pterite. Ecc. 10. Nō ē sensus vbi abundat amaritudo. Scdo qz statim appetit vindictā. iō dicit. Et ira q ē appetitus vindicte. Jac. p. Ira enī viri dei iusticiam nō operat. Et qz iratus indignū reputat qd ei parcat r indignū esse q sine punitione trāseat. ideo sequit r idīgnatio. S; qm ad inordinatam prolationem sic est clamor. Esa. 5. Expectaui vt faceret iudiciuz: r ecce inigtas: r iusticiā: r ecce clamor. Ideo dicit. Et clamor. Similiter et blasphemia vel contra deum vel tra sanctos. Leni. 24. Quicunq; blasphemauerit nomē domini morte moriat. Ideo dicit. Et blasphemia. Et addit. Tollatur a vobis cū omni malicia. s. operis. p. Pet. 2. Deponētes oēm maliciā r omnem dolum r simulationem.

Deinde cum dicit. (Estote autē rē.) Pōnit pertinentia ad nouitatē contrariam passionibus premis: cōtra amaritudinē benignitatē. Unde dicit. Estote autē inuicē benigni: qz benignus est spiritus sapientie rē. Unde dicit. Misericordes. Luc. 6. Estote ergo misericordes sicut r pater vester misericors est. Contra indignationem condonatio nem. Unde dicit. Donantes inuicem. Col. 3. Donantes vobismetipsis si quis aduersus aliquē habet querelam sicut deus donauit vobis. Ro. 8. Qui etiam pprio filio suo nō pepercit. Et paulo post sequit. Quō non etiaz cum illo vobis omnia donauit.

CAP.

V.

Nostre ergo imitatores dei sic filij charissimi: r ambulate in dilectiōe sic r christus dilexit nos: r tradidit semetipsum p nobis oblationez r hostiā deo in odore suauitatis.

Posta exhortatione ad benignitatem r misericordiam que sunt effectus charitatis: hic ostendit eis exemplum. Circa quod duo facit. Prio inducit eos ad imitationez exemplaris: scilicet dei. Secundo ostendit in quo debent ipsum imitari ibi. (Et ambulate rē.) Dīc ergo. Dixi q debetis donare inuicem: sicut r deus in christo donauit vobis ergo estote imitatores dei: quia hoc necessarium est licet difficile sit. Ecc. 10. scdo. Quid est iniquaz homo vt possit sequi regem factorem suuz: Nunq; tamen perficietur natura humana nisi in coniunctione ad deuz. Unde Job 23. Vestigia eius secutus est pes meus. ergo imitādos est quomodo habemus possibilitates: quia ad filium ptinet patrem imitari. Et ideo subdit. Sicut filij patrem: scilicet per creationez. Deutero. 32. Nōne ipse est pater tuus qui possedit r fecit r creauit te. Et addit. Charissimi quos scilicet elegit ad participationez supspūs. Sequitur. (Et ambulate rē.) Ubi pmo ponit imitandi moduz: quia in charitate. Secundo ostendit immense charitatis signum ibi. (Et tradidit rē.) Ergo simus filij charissimi hoc fa-

ms. Prefat. Ang. lo. da. Milans. Str. di. 9. Theophrastus. ms. ms. ad. Boe.

cit charitas dei. Ro. 8. No enim accepistis spiritus seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Debemus ergo ipsum in dilectione imitari. Et dicit ambulare. id est semper perficite. Hebr. 12. Ambula coram me et esto perfectus. Et hoc in dilectione: quia dilectio est tale bonum in quo debet homo perficere: et tale debetur quod deus homo semper soluere. Ro. 13. Nemini quicquam de beatis nisi inuicem diligatis. Uel in dilectione que est via sequebatur deum magis de propinquo. p. me. Lor. 13. Adhuc excellentiore viam vobis demonstrabo. Si linguis hominum loquar et angelorum et. Col. 3. Super omnia hec charitatem habentes etc. Et hoc exemplo christi. Unde subdit. Sicut et christus dilexit nos. Joa. 13. Quis dilexisset suos qui erant in mundo in finem dilexit eos. Et quod secundum Gregorium probatio dilectionis exhibitio est operis. ideo subdit. Et tradidit semetipsum pro nobis. Apo. p. Dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris. Gal. 2. In fide vivo filii dei qui dilexit me et tradidit in mortem semetipsum pro me. Esa. 53. Tradidit in mortem animam suam etc. Nec autem mors fuit nobis utilis et necessaria: ideo subdit. Oblationem et hostiam etc. Loquitur autem hic apostolus more veteris legis: in qua ut dicitur Leui. 4. Quando quis peccauerat offerri debebat pro eo hostia et oblatio que dicitur pro peccato. Item quis agebat gratias deo vel aliquid cose qui volebat oportere offerri hostiam pacificam: ut dicitur Leui. 3. Que quidem erat in oblatione suauissimi odoris domino: ut dicitur ibidem. Nec autem facta sunt pro christo: quia ut a peccatis mundaremur et gloriam consequeremur tradidit semetipsum pro nobis in oblatione pro ea que in vita gessit. Esa. 53. Oblatus est quia ipse voluit etc. Et hostia pro peccato: et hoc in odore suauitatis. Alludit autem hanc quod dicitur Leui. 3. Sed certe ille odor non erat tunc deo acceptus secundum se: sed secundum suam significationem in quantum significabat oblationem odoriferam corporis christi filii dei. Hebr. 2. Ecce odor filii mei: sicut odor agri pleni. La. 1. p. Trabe me post te curremus in odore unguentorum tuorum. Sic autem debemus nos sacrificare deo spiritualiter. psal. Sacrificium deo spiritus etc.

Lectio. II.

Dilectio autem et omnis immundicia aut auaricia nec nominet in vobis sicut decet sanctos: aut turpitudine: aut stultiloquium: aut scurrilitas: que ad rem non pertinet: sed magis gratiarum actio.

Supra posita monitio apostoli ut deposita vetustate ephe sy nouitate assumeret prohibendo vitia spiritualia: hic prohibet eisdem vitia etiam carnalia. Diuiditur autem in duas. Primo enim prohibet vetustatem vitiorum carnalium. Secundo inducit ad nouitatem ibi. (Uidetis itaque fratres etc.) Prima iterum diuiditur in tres. Primo excludit vetustatem vitiorum. Secundo proponit penas eorum ibi. (Nemo vos seducat etc.) Tertio excludit fallaciam ibi. (Nemo vos seducat etc.) Prima item in duas. Primo excludit quedam vitia principalia. Secundo excludit quedam adiuncta ibi. (Aut turpitudine etc.) Excludit autem tria vitia. scilicet luxuriam naturalem que est eius non sua. Unde dicit. Fornicatio etc. Osee. 4. Spiritus enim fornicationum decepit eos. p. me. Lor. 6. Fugite fornicationem. Sic faciebat Job. 31. Pepigi fedus cum oculis meis ut nec cogitarem de virgine. De autem fornicatio a fornice. id est arcu triumphali iuxta quos erant lupanaria. Prouerb. 20. Et omnis immundicia etc. id est omnis pollutio contra naturam. scilicet que non ordinatur ad generationem. Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio immundicia luxuria etc. Tertio excludit auariciam. Sed quare hoc? Nunquid est idem cum peccatis carnalibus. Respondetur dicens est quod non: nec totaliter diuisa: sed mediis iter spiritualia et carnalia peccata: quod patet sic. In peccato sunt duo. scilicet obiectum peccati et delectatio in obiecto. Quedam ergo sunt peccata quorum obiectum et delectatio est spiritualis sicut ira. Nam vindicta que est obiectum ire et delectatio eius est quod spiritualis: et sicut inanis gloria. Quedam vero sunt omnino carnalia et obiectum et delectatio sicut gula et luxuria: sed auaricia tenet medium quia eius obiectum est carnale. scilicet pecunia: sed delectatio est spiritualis: quia animo quiescit quod in pecunia et ideo numeratur auaricia cum peccatis carnalibus ratione obiecti: cum spiritualibus vero ratione delectationis. Deb. vlti. Sint mores sine auaricia. Uel dicitur est quod auaricia opponitur iusticie. vbi ponitur pro spe luxurie que est adulterium quod est iniustus usus mulieris alterius: sicut auaricia iniustus usus pecunie. Sed supra dixit. Qui furabatur etc. hic autem dicit quod nec noietur etc. quia in pugna spirituali vitia carnalia primo occurrunt vincenda: quia frustra pugnat quis contra intrinsecam nisi primo vincat extrinsecam. scilicet carnalia: contra que semper remanet bellum. Et id dicit. Nec noietur in vobis sicut decet sanctos. scilicet abstinere a factis a cogitationibus et a dictis. Esa. 41. Perdam babylonis nomen et reliquias et progeniem et germen. Ecc. 41. Curas habere de bono nomine: quia hoc decet sanctos. scilicet Corinth. 6. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros etc. (Sequitur. Aut turpitudine etc.) Ubi ponitur quedam vitia adiuncta. Circa quod duo facit. Primo adiuncta vitia excludit. Secundo ad contraria eorum inducit ibi. (Sed magis gratiarum actio etc.) Tria ergo vitia excludit. scilicet turpitudinem que est in tactibus turpibus et amplexibus et osculis libidinosus. pro uerbis. 6. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam et turpitudinem et ignominiam congregat sibi. Item stultiloquium: id est verba pronocantia ad malum. Ecc. 9. Lolloquium illius quasi ignis exardescit: scilicet male mulieris. Et scurrilitatem: id est verbum ioculatorium: pro quod aliquid qui voluit id placere alijs. Matth. 12. De omni verbo otioso: quod locuti fuerit homines: reddet rationem de eo in die iudicij. Et hec omnia sunt mortalia in quantum ad mortalia peccata ordinantur: quia aliquid etiam si bonum sit ex genere: in quantum ad mortale ordinatur est mortale. (Deinde inducit ad contraria. scilicet gratiarum actioes. Unde dicit. Sed magis gratiarum actio. Esa. 51. Haudius et leticia inuenietur in ea gratiarum actio et vox laudis. Lectio. III.

Nemo enim scitote intelligentes: quod omnis fornicator: aut immundus: aut auarus quod est ydolorum seruitus non habet hereditatem in regno christi et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis: propter hoc enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum.

Supra prohibuit apostolus peccata carnalia: hic committitur pena damnationis que peccatoribus infligitur. Circa quod duo facit. Primo enim de hoc eos certificat. Secundo sigillatim peccata recitat ibi. (Omnia fornicator etc.) Dicit ergo hoc scitote intelligentes: id est actualiter non solum habitualiter pro certo habete. p. me. Joa. tertio. Nec scripsi vobis ut sciatis etc. Et quid? quod omnis fornicator aut immundus aut auarus: quod est ydolorum seruitus: non habet hereditatem in regno christi et dei. Nota quod vocat hic auariciam ydolatriam: quoniam ydolatria est quando honor soli deo debitus impeditur creature. Nunc autem deo dupliciter honor debetur: scilicet ut in eo finem nostrum constituamus: et ut in eo fiduciam nostram finaliter ponamus. ergo qui hoc in creaturis ponit reus ydolatrie. Hoc autem facit auarus qui finem suum in re creata ponit et etiam totam suam fiduciam. Osee octauo. Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi ydola ut interirent. Et hoc quia ut dicitur Prouerbiorum. 11. Qui con-

Ad ephesios

fidit in diuitiis suis corruet. Sz cum in alijs peccatis ponat homo finem suum in creatura cui amore inheret q̄re etiā in illis non dicitur peccator ydolatrare. Respondeo ydolatrare est aliqd̄ exterius idebite colere. Nūc autē in alijs peccatis ponitur finis in interioribus quasi i ppria exaltatiōe. Sed qui ponit finem in diuitiis ponit in eis finē vt in re exteriori sicut ydolatria. Sz nungd̄ auari honorē deo debitū exhibentes creature reali sunt ydolatre z per se. Dico q̄ nō: quia in moralibus actus seu opera iudicantur ex fine. Ille ergo per se est ydolatra qui itēdit p̄ se cultum exhibere creature. Hoc autē nō intēdit auarus per se sed per accidēs hoc facit in q̄tum superflue z inordinate diligit. Et quid de tali: Nō habebit hereditatē. quippe qz filij z heredes: vt d̄ Roma. 8. Nunc autē tales non sunt filij qui sic carnales sunt. ergo hereditatē non habēt. qz vt dicit p̄ cor. 15. Caro z sanguis regnum dei nō possidebunt. i. deum qui dicit Ecceh. 4. 4. Ego hereditas eorum

C Sed posset queri si hereditas ista est ipse deus cum sit indiuisibilis z impartibilis: quare dicit in regno xpi z dei diuinitus ac si hereditas ista sit diuisibilis. Respondeo. Veritas nostra cōsistit in fruitione dei: nūc autē deus aliter se fruitur z nos eo: qz deus se ipso perfecte fruitur: qz se ipso perfecte cognoscit: z totaliter diligit q̄tum cognoscibilis z diligibilis est: nō autē sic nos: qz licz ipm̄ perfecte cognoscimus in patria z per cōsequēs diligamus quia qui aliqd̄ simplex attingit ipm̄ totum cognoscit: z si nō totaliter: sic lux solis si esset punctalis humanus oculus ipsam totā ap̄prehēderet nō totaliter. oculus vero aquile ipm̄ totaliter cōprehēderet. Sic z si deus perfecte cognoscimus in patria z perfecte diligimus: sed ipm̄ totaliter nō cōprehēdimus. ideo videt̄ ibi eē quedāz imperfectio z particularitas. Et id dicit. Xpi z dei cōiunctim: q̄si partē cū parte ponendo. i. qz per xpm̄ z non per aliū habetur hereditas.

C Deinde cū dicit. (Nemo vos seducat.) hic excludit fallacias seductoz. Et circa hoc duo facit. Primo eniz ponit amotionem. Sc̄do subiūgit ipsius rōnem ibi. (Eratis eni aliquādo tenebre zc.) P̄tia iterū in duas: qz p̄mo monet eos vt nō seducant̄ verbis eis credēdo. Sc̄do vt nō cōmunicēt eis mala faciēdo ibi. (Et nolite cōicare zc.) P̄tima adhuc in duas: qz p̄mo remouet seductiōes. Sc̄do ostēdit seductiōis signū ibi. (Propter B. n. venit ira dei zc.) Notādū est q̄ in vitis carnalibus solus docuit cauere seductiōē: qz a p̄ncipio vt hoies possent libere frui cōcupiscentiis cogitauerūt iuenire rōnes q̄ fornicationes z h̄s venerea nō eēt peccata. Et ideo dicit in anibus verbis: qz sine rōne sunt talia verba que dicunt q̄ h̄s nō sint peccata nec excludant a regno dei z xpi. Col. 2. Videte ne quis vos seducat per p̄phetiam z inanē fallaciam. Et qz tales sunt seductores z talia verba seducētia ostēdit. quia nisi peccata carnalia essent peccata nō punirentur a deo: quia cum deus sit iustus nō infligit penam sine culpa. Nūc talia autem puniuntur a deo. ergo peccata sunt. Minorēz probat cum dicit. Propter hec eniz venit ira dei. s. p̄pter peccata carnalia in filios diffidentie: vt patuit in diluuiō. Gene. 6. Item in sodomitis. Hesi. 19. Ite z tribus beniamin fere tota cōsumpta fuit p̄pter hec. Iudicum. 20. Dicit autem filios diffidentie: quia sicut peccatēs diffidunt de vita eterna: quia qui sic faciēs speraret vitam eternam magis esset p̄sumptio q̄ spes que est certa expectatio future beatitudinis ex meritis zc. Unde supra. 4. Qui desperatēs semet ipsos tradiderūt impudicitie in operationē imundicie oīs in auaricia. Sap. 7. Nullum pratum sit quod nō pertranseat luxuria nostra zc. Et sequitur in fine capituli. Quia tales nō sperauerūt mercedem iusticie zc. Dicit ergo q̄ in filios diffidentie. i. qui nō cōfidunt de gaudijs eternis venit

ira dei. scilicet propter peccata vel diffidentie. id est de quibus nō est cōfidendum q̄tum est ex parte meritorum. Et ideo cōcludit. Nolite effici participes eoz: communicādo scilicet eis in talibus operibus. sc̄do Corint. 6. Que eni participatio iusticie cuz iniquitate: aut que societas lucis ad tenebras: aut que communicatio xpi ad belial: aut que pars fidelis cum infideli: zc. **Lectio. III.**

Erat is enim aliquando tenebre: nunc autē lux in domino. Ut filij lucis ambulate. Fructus eni lucis est in omni bonitate z iusticia z veritate. Probatantes quid sit beneplacitus deo. Et nolite cōmunicare operibus infructuosis tenebrarum: magis autem redarguite.

C Supra prohibuit apostolus peccata carnalia comminādo penam z remouēdo fallacias: hic assignat rationē sumptam ex eozum cōditione: z duo facit. Proponit enim primo eozum cōditionē. Secūdo ex eis duas cōclusiones inducit ibi. (Ut filij lucis sitis zc.) Ponit autem duas cōditiones. P̄mo preteritam. Secūdo cōditionem presentē ibi. (Nūc autem lux zc.) Dicit ergo eratis aliquādo tenebre: id est excecati ignorātia z errore. supra quarto. Tenebris obscuratum habētes intellectum. psal. Nescierūt neqz intellexerunt in tenebris ambulāt. Item tenebrofi per peccatus. Prouerb. quarto. Via impiorūz tenebrofa nesciūt vbi corruant. Sed notādū est q̄ ideterminate nō dicit tenebrofi: sed tenebre: quia sicut glibet videtur esse id qd̄ principaliter est in eo sicut tota ciuitas videtur esse rex et quod rex facit ciuitas dicitur facere. ita quādo peccatum regnat in homine. tūc totus homo dicitur peccatum z tenebre. **C** Sequitur. (Nunc autē lux zc.) Ubi ponit cōditionem presentem. quasi dicat. Nūc autem habetis lucez fidei. Philip. 2. Inter quos lucetis sicut luminaria in mūdo. Matth. 5. Vos estis lux mūdi. Sed cōtra dicitur de Joāne baptista. Non erat ille lux. quomodo ergo fideles alij lux dicuntur. Respondeo. Nō dicuntur lux per essentiam sed per participationem.

C Deinde cum dicit. (Ut filij lucis ambulate zc.) cōcludit duas cōclusiones. Dixerat enim q̄ tenebre fuerūt: z q̄ nūc sūt lux. Et ideo p̄mo cōcludit vt se cōformēt ei qd̄ nūc sūt. Secūdo vt vitēt ea q̄ pus fuerūt ibi. (Et nolite cōicare.) P̄tima in duas. P̄mo ponit ammonitiōes. Secūdo eas exponit ibi. (Fructus eni lucis zc.) Dicit ergo. qz nūc lux estis faciatis opera lucis. ergo vt filij lucis ambulate. Jo. 12. Ambulate dum lucem habetis zc.

C Hoc autem exponit cum dicit. (Fructus enim zc.) Ambulat autem quis vt filius lucis dupliciter. P̄mo q̄tum ad substātiā vel genus operis. Secūdo quātum ad modum vel intentionēz faciētis. P̄mo ergo ponit opera que oportet facere. Secūdo qua debent fieri intentionē ibi. (Probatantes zc.) Dicit ergo. dixi vt ambuletis vt filij lucis: fructus autem lucis est: id est opera fructifera z clara. Ecclici. 24. Flores mei fructus honoris zc. Et hoc i omni bonitate zc. Ubi aduertendum est q̄ omnis actus virtutis ad tria reducitur. Nam oportet q̄ agens ordinetur in se z ad proximum z ad deum. In se vt sit bonus in seipso: z propter hoc dicit in omni bonitate. psal. Bonitatem et disciplinam z scientiam doce me zc. Item ad primum p̄ iusticiam. Ideo dicit. In iusticia. ps. Feci iudicium z iusticiam zc. Ad deum p̄ cognitionēz z cōfessionem veritatis. Et ideo dicit. Et veritate. Zacha. 8. Veritatem tantum z pacem diligite. Vel aliter vt bonitas referatur ad cor. iusticia ad opus. veritas ad os. Supra q̄rto. z Zach. octauo.

Loquimini veritatem vnusquisq; cum pximo suo.
 Deinde cū dicit. (Probantes rē.) ostendit q̄ intentione
 debeant operari. qz nō ex abrupto. sed pbantes. idest rōne
 discernētes. Opus suum probet vnusq; vt dī. Gal. 6. Et
 hoc qd sit beneplacitum deo. idest vt intendatis facere qd
 placet deo. Ro. 11. iz. probetis q̄ sit voluntas dei bona et be
 neplacēs et perfecta.

Deinde cū dicit. (Et nolite cōicare rē.) hortat eos ne re
 deant ad statum quem reliquerūt. qz vt dī. Gal. 2. Si enī
 que destruxi hec itez reedifico preuaricatorē me p̄stituo
 z^o. pe. z. Lanis reuersus ad suū vomitū et sus lota in volu
 tabro luti. Diuidit aut ista pars in duas. Primo ponit mo
 nitionē. Secō assignat rōnem ibi. (Que aut i occulto rē.)
 Prima itez in duas. Prio monet eos ne malefaciant. Se
 cundo vt mala reprehendant ibi. (Magis autem redar
 guite rē.) Dicit ergo. Probantes qd beneplacitū est deo
 et nolite cōicare operibus infructuosis tenebrar. idest ope
 ribus carnalib⁹ ducētib⁹ ad tenebras perpetuas. q̄ gde sūt
 infructuosa. qz nō habēt nisi momentaneā delectationem
 citissime transeuntē. Ro. 6. Quez ḡ fructū habuistis tunc
 in qbus nūc erubescitis. Jude. 2. Arbores autūnales infru
 ctuose bis mortue eradicatē fluct⁹ feri maris despumātes
 suas p̄fusions rē. Itē tenebrosa: ppter turpitudinē. qz cō
 municāt in eis cū brutis. Job. 4. Oculi adulteri obser
 uat caliginē dicens: nō me videbit oculus: et operiet vultū
 suū. perfodit in tenebris domos rē. Istis ḡ nolite cōicare.
 imitādo coadiuuādo cōsentiedo. Ecclesi. 13. Que cōicatio
 homini sancto ad carnē: Sed certe hoc nō sufficit nisi etiā
 eos reprehendatis. qz vt dicit Augu. Aliqñ deus punit cō
 municantes infontes: qz alig boni nō reprehēdunt malos
 Ecclesi. 17. Mādnit aut vnicuiq; de pximo suo. Et iō di
 cit magis aut redarguite. z^o thymo. 4. Argue. obsecra. in
 tēpa rē. Sed nunqd semp peccam⁹ si nō reprehēdimus?
 Augusti. Qd enī nō reprehēdis ex timore caritatis: ne. s. pe
 ior efficiatur. et scādālicatus affligat bonos. nō peccas. Si
 aut ex timore cupiditatis. ne. s. idignei et perdas beneficia
 tua sic peccas. **Lectio.** V.

Que autem in occulto fiūt ab ipsis tur
 pe est et dicere. Omnia autē que ar
 guuntur a lumine manifestantur. Omne
 enim qd manifestat lumen est. Pro
 pter qd dicit. Surge q dormis et exurge a mor
 tuis et illuminabit te xps.

Supra posuit ap̄lus monitiones: hic assignat rōnes eaz.
 Duas aut monitiones posuit. Prima vt nō cōicarent ope
 ribus tenebrar. Secūda vt redarguerēt peccatores. Se
 cundum hoc ergo duo facit. Primo ponit rōnez p̄me mo
 nitionis. Secūdo rōnem secūde ibi. (Omnia enī que ar
 guunt rē.) Dicit ergo. Bene dixi: nolite cōicare. imo debe
 tis et tales increpare et redarguere. Quare? Quia q̄ in occulto
 fiūt ab ipsis turpe est dicere. hoc aut est de vitis carna
 libus: in qbus est turpitudō magna. qz minimuz est ibi de
 bonis rōnis: cū h̄ actus cōis sint nobis et brutis. (Segē
 Omnia que arguunt rē.) hic ponit ap̄lus rōnē secūde mo
 nitionis et facit duo. Prio. n. ponit rōnē. Secūdo assignat
 cōfirmationē ibi. (Propter qd dicit rē.) Quātuz ergo ad
 primū vult pbare qd eos doceat deliquētes arguere. et hoc
 pbat sic. Quicqd ostēdit malū eē redarguit. ois enī redar
 gutio manifestatio qdā est. Sed ois manifestatio fit p lu
 mē vos aut estis lux. ḡ docet vos arguere et eos manifesta
 re. Ponit aut hui⁹ rōnis maiorē ibi. (Dicit autē q̄ arguunt
 tur rē.) Minorē aut pōit ibi. (Omne qd rē.) Ideo decet
 eos arguere. qz vt dicitur. p̄ coitib. z. Spirituālis iudicat

omnia et ipse a nemine iudicatur. Un̄ glo. sic exponit. Oia
 .s. peccata q̄ arguunt a lumine. i. a bonis et sanctis homini
 bus qui sunt filij lucis manifestant. s. per cōfessionē. Pro
 uerb. 28. Qui aut cōfessus fuerit et reliquerit ea misericor
 diam cōsequet. Omne aut. s. malū qd manifestat p̄fessio
 nem lumē est. i. in lumine vertit. Deinde cōfirmat hoc per
 auctatē dicēs. Propter qd dicit surge rē. Glosa sic exponit.
 Propter h̄ qd sit lumen. dicit. s. spūs sanctus. O tu q dormis
 surge rē. Sed hec nō est cōsuetudo pauli. Et ideo dicēduz
 est qd ap̄ls introducit figurā positaz. Esaie. 60. Surge illu
 minare hierusalē rē. dicens. Propter qd dicit. s. scriptura.
 Surge a negligentia boni operis. tu. s. q dormis. Prover.
 6. Usquequo piger dormies. ps. Nunquid qui dormit non
 adyciet vt resurgat. Item exurge a mortuis. i. ab operib⁹
 mortuis seu mortificatib⁹ Heb. 9. Emūdabit cōsciētā no
 stram ab operib⁹ mortuis rē. Esa. 26. Uiuēt mortui tui i
 terfecti mei resurgent. Exurge ergo et illuminabit te chri
 stus. ps. Dominus illuminatio mea rē. Idē. Illumina oca
 los meos ne vnq; obdormiā in morte. Sz nūqd possum⁹
 per nos resurgere a peccato. qz dicit. Surge et illuminabit
 te xps. Rūdeo. Dicēdu est qd ad iustificatiōnē impy duo
 requirunt. s. liberū arbitriū cooperās ad surgēduz et ipsa
 grā. Et certe hoc ipm h̄z liberū arbitriū a grā preueniente
 et postea meritoze operari a gratia subsequente. Unde dī
 Treno. vlt. Conuerte nos deus et conuertemur.

Lectio.

VI.

Videte itaq; fratres quomō caute am
 buletis: non quasi insipientes. sed vt sa
 pientes: redimentes tempus quoni
 am dies mali sunt. Propterea nolite
 fieri imprudentes: sed intelligentes que sit vo
 luntas dei.

Supra p̄hibuit fallaciā carnaliū vetustatē: hic hortat
 ad h̄iam nouitatē. Et p̄mo hortat ad nouitatē h̄iam fal
 laciē. Secō ad nouitatem h̄iaz luxurie ibi. (Et nolite in
 ebriari rē.) Prima in tres. Prio iducit ad cautelas h̄iam
 fallaciē. Secō ostēdit nouitatē cautele ibi. (Redimētes
 tēp⁹ rē.) Tertio docet modū cautele ibi. (Proptea noli
 te fieri rē.) Dicit ḡ. Itaq; .s. ex p̄missis videte quō caute am
 buletis. Cautio ē qdā dditio prudētie p quā aliq; vitat im
 pedimēta agēdoz et hanc cautelā debent omnes habere.
 Proverb. 4. Oculi tui videant recta et palpebre tue pre
 cedant gressus tuos. Hoc autem pertinet ad sapientes. et
 ideo dicit. Non quasi insipientes. qui. s. nesciunt vitare im
 pedimēta. ps. Turbati sunt omnes insipientes corde. sed
 vt sapientes. Ecclesiastes. 2. Sapientis oculi in capite ei⁹
 stultus in tenebris ambulat. Quidam dicunt: si non caste
 tamen caute. Sed sic non accipit apostolus. sed dicit cau
 te: ac si diceret. caute ab omnibus cōtrarijs castitati. Ne
 cessitatem autem huius cautele ostendit cum dicit. Redi
 mentes tempus rē. quod potest exponi dupliciter. Redi
 mit enim aliquis quandoq; rem suam dādo enīxenia vel
 aliquid pro ea sicut dicitur aliquis redimere vexationem
 suam dādo enīxenia vel pecuniam vel quando dimitit in
 iure suo. Dicit ergo. Totum tempus hoc est tempus calū
 nie. et ideo redimentes tempus quoniam dies mali sunt.
 Ex quo peccauit adam ex tunc semper parate sunt insidie
 impellentes ad peccatuz. Non sic autēz in statu inocētie:
 in quo non oportebat homines ab aliquo licito abstinere:
 quia in eius voluntate non erat impellens aliquid ad pec
 catum. Modo autēz oportet nos tēpus redimere: quoniā
 dies mali sunt. idest debemus maliciā dierū vitare. diem
 malū precauere vt dicitur Eccles. 7. Et etiā a qbusdā licit

Ad ephesios

tis abstinere. p^r corint. io. Oia mihi licent. sed nō oia edifi-
cant. In hunc autē modū dī aliquis vexationē suā redime-
re: qz dimittit aliqd de iure suo perire. Aliter. Redimē-
tes tēpus rē. Cōtingit qñqz q aliquis per magnū tēpus vi-
te uiuit in peccato r hoc est tēpus perditū. Sed quō redi-
met cum homo nō sufficiat ad debita p̄soluēda. Respon-
deo. Dicēdum est qz tanto magis debet vacare operib⁹ bo-
nis quāto p̄us istet malis. p^r Pe. 4. Sufficit. n. p̄teritū
tempus ad volūtātē gentiū cōsumādā bis q ambulauerūt
in luxurijs vinolētis desiderijs rē. Sed prima expositio
est melior.

¶ Deinde cū dicit. (Propterea nolite fieri rē.) docet mo-
dum cautele dicens. p̄pterea. s. vt possitis tēpus redimere
nolite fieri imprudētes. ¶ Nota qz differentia est inter sapi-
entiaz r prudentiā. Prudētia. n. est qdā sapiētia. s. nō vni-
uersalis sapiētia. Prouer. io. Sapiētia est. i. prudētia. Sa-
piens enī simpliciter dī qz hz de oibus ordinare. sapiēs autē
fm qd dī qz habet ordinare de his de qbus est sapiēs. p^r co-
rint. 2. Ut sapiens architectus fundamētū posui. qz sapien-
tis est ordinare. vt dī. i. metaphysice. Omnis autē ordina-
tor respicit finē. Ille ḡ simplr est sapiens q cognoscit finez
vel qui agit p̄pter finē vniuersalē. s. deū. Deutro. 4. Dec ē
eniz sapiētia vestra rē. Sapiētia. n. est diuinaz rez cog-
nitio vt dicit Aug. 4. de trinita. Prudētia vō ē particularis
rei. prudētia. qñ. s. quis ordinat facta sua. Et iō sapiētia ē vi-
ro prudētia. p̄pter hoc ergo dicit. Nolite fieri imprudentes
sed itelligentes rē. sicut rō speculatiua ordinat de agendis
r iudicat. opz autē cōclusiones habere r iudicare p̄ncipia
r silr in operabilib⁹. Istud autē primū principū per qd de-
bemus iudicare oia r regulare est voluntas dei. Et ideo i-
tellectus in moralibus r diuinis debet habere p̄ncipio
voluntatem dei. quia si hanc habeat p̄ncipio fit prudēs
intellectus. Deutro. 32. Utinā saperent r intelligerent rē.
hoc autē docuit dominus. Mat. 6. Fiat voluntas tua.

¶ Lectio.

VII.

Nolite inebriari vino: in quo est lu-
ruria. sed impleamini spiritu sancto.
loquentes vobismetipsis in psalmis.
hymnis. r canticis spiritualibus. can-
tantes r psallētes in cordibus vestris domino
gratias agentes semper pro omnibus in nomi-
ne domini nostri iesu xpi deo r patri. Subiecti
inuicem in timore xpi.

¶ Supra iduxit ad nouitatem cōtra vetustatē fallacie: hic
hoc idem facit contra vetustatem vitioz carnaliuz. Vel
dicamus qz p̄us reprehēdit peccata carnalia q̄stū ad luxu-
riam. hic q̄stū ad gulā. Duo autē facit. p̄rio. n. phibet ve-
tustatem. Secūdo iducit statiz ad nouitatē ibi. (Sed im-
pleamini rē.) Dicit ergo. dixi qz fornicatio r ois imūdicia
nō nomine in vobis. sed ad hoc cauēdū debetis a vino su-
perfluo abstinere. qz cibus r potus superfluus est cā luxu-
rie r p̄cipue vinū. qd calefacit r mouet. Prouer. 20. Luxu-
riosa res vinum r tumultuosa ebrietas. Dester. i. Cū esset
rex bylarioz r post nimiam potationez icaluisset mero rē.
Dsee. 4. Fornicatio r vinuz r ebrietas auferūt cor. Unde
hiero. Quē sodoma nō vicit. vina vicerūt loth. Nolite er-
go rē. s. impleamini spiritu sancto. Inter oia q̄ multos spi-
ritus generant est vinū. vnde generat aiositatē r facit ho-
mines per talenta loqui. vt dicitur. z. Esdre. 3. Et ideo con-
uenienter docet eos cōtra hoc repleri spiritu sancto qz ge-
nerat feruorē deuotionis. Ro. 12. Spiritu feruentes. Itēz
gaudiū r leticiā spūalem. Ro. 14. Iusticia r pax r gaudiū
in spiritu sancto. Itēz facit audacter loqui. Act. 2. Repleti

sunt oēs spiritu sancto r ceperūt loq rē. Et iō qz eos loquen-
tes audiebāt credebāt eos ebrios. S. nūqd habem⁹ spūz
sanctum in nostra potestate. Rūdeo r dico qz habere spi-
ritum sanctum est dupliciter: vel receptiue: r sic nō ē in no-
stra potestate eum recipere: sed ex dono dei eum recipim⁹
Ro. 5. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris rē. Alē
dispositiue r sic nō sumus sufficiētes eū recipere. i. nos di-
sponere sine grā dei. z. Lori. 3. Nō sumus sufficiētes cogi-
tare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra
ex deo est. Vel aliquis dī recipere spūm sanctum: cum tñ
plenus est spiritu sancto qñ. s. hz grām spiritus sancti q̄stuz
ad aliqū r nō quātum ad oēm hominis operationē. Tūc
autē dī plenus spiritu sancto qñ eo vti generaliter. Mo-
dus autē repletionis est in dilectione dei r p̄xiimi. Et iō cuiz
dicit loquētes rē. p̄mo tangit modum repletiōis ex pte
dei. Secūdo ex parte p̄xiimi ibi. (Subiecti inuicēz rē.)
Circā primū tria facit. p̄mo ponit spiritualis meditatio
Secūdo spiritualis exultatio ibi. (Cantantes rē.) Tertio
gratiaz actio ibi. (Gratias agētes rē.) p̄mo in duas. qz
p̄mo ponit modū meditatiōis. Secūdo māz ei⁹ ibi. (In psal-
mis rē.) Dicit ḡ. loquētes vobis rē. Est autē duplex locutio
Una exterior: hois ad hoim. Alia interior: hois ad seipsum
Talis autē debet esse cōpunctiua. Job. 10. Loquar in ama-
ritudine anime mee. Itēz debet fieri in secreto. Math. 6.
Tu autem cū oraueris intra cubiculū tuū r clauso hostio
ora patrē tuū. Et sap. 8. Intrans in domū meā cōquiescas
cum illa. ¶ Mām vō meditatiōis tangit cū dī. (In psal-
mis rē.) Psallere ē vti psalterio. Et sic in psalmis. i. bonis
operationib⁹. ps. Sumite psalmū r date tympanū psalteri-
rū iocundū rē. Et hymnis. i. laudibus diuinis. ps. Hymn⁹
oibus sanctis eius rē. Et cāticis spūalib⁹. s. de spe eternoz
Ro. 12. Spe gaudētes. ps. In decachordo psalterio cū cā-
tico in cythara. ps. Cantate dño canticū nouū rē. Medite-
mur ergo de recta opatiōe qd faciēdū: de diuina laudatio-
ne qd imitādū: de celesti iocūdatiōe qd r quō fūiēdū. Sic
ḡ effectus spūsancti p̄mo ē sacra meditatio. Secūdo spūalis
exultatio. qz ex frequēti meditatiōe ignis caritatis i corde
accendit. ps. Localuit cor meū intra me r in meditatione
mea exardescet ignis rē. Et hinc generat leticia spūalis in
corde. Et ideo dicit. (Cantantes r psallentes.) i. vt affectus
vestri afficiant gaudiū spūali ad operāda bona. p^r cor. 14.
Psallā spiritu: psallā r mente. Col. 3. In oī sapiētia docen-
tes r cōmonentes vosmetipsos in psalmis r hymnis r can-
ticis spiritualibus in gratia cātantes r psallentes in cordib⁹
vestris dño. Ex hoc error hereticorū cōfundit dicentium
qz vanū est cantare dño cātica vocalia sed spūalia tñ. Nā
in laudib⁹ ecclie ē aliqd p se p̄siderādū. r ḡ qd apls dicit.
In cordib⁹. Aliqd vō pp aliud. r ḡ pp duo. s. p̄pter nos vt
mens nostra incitef ad deuotionē iteriores: sed si ex ḡ ali-
quis amoueat ad dissolutionē vel gloriā inanē hoc ē p̄tra-
itionē ecclie. Item propter alios: qz p hoc rudes effi-
ciuntur deuotiores. 4. Reg. 3. Cūqz caneret psaltes facta
est super eum manus dñi. Tertius effectus est grārū actio
qz ex hoc qz aliquis sic affectus est ad deum recognoscit se
oia habere a deo. Quāto enim aliquis magis afficitur ad
deum r ipsum cognoscit tāto videt eū maiore. r se minore
imo p̄pe nihil in cōparatiōe ad deū. Job. 42. Oculus me-
us videt te: iccirco me reprehendo rē. Et iō dicit. Gratias
agentes pro omnibus. s. donis. vel prosperis vel aduersis.
ps. Benedicam dominū in oī tempore rē. quia hec etiam
sunt nobis in via. Jacobi. 1. Omne gaudiū existimate rē.
Act. 5. Ibant apostoli gaudētes rē. p^r thes. 5. In omnibus
gratias agite. Sed hoc in nomine domini nostri iesu chri-
sti: quia omnia bona proueniunt per eum. Ro. 11. 5. Paces
habemus ad deum per dñm nostrum iesum christum per

quē et accessus rē. Sed addit deo in quātum actor noster est p creationē. et patri quātum misit nobis xpm p quē regeneravit nos. Et sic gratias deo quātum ad bona nāe pfi quātum ad bona gratie. Sed quātum ad pxiūm ponit modū repletiois dicens. Subiecti inuicem in timore xpi. i. nō pp timorē humanum sed xpi.

Lectio. VIII.

Mulieres viris suis subdite sint: sicut domino quoniam vir caput est mulieris: sicut christus caput ē ecclesie: ipse saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est christo: ita et mulieres viris suis in oibus. viri diligite vxores vras sicut et christus dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea vt illam sanctificaret: mundans eā lauacro aque in verbo vite vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi: sed vt sit sancta et immaculata. ita et viri debent diligere vxores suas vt corpora sua.

Supra aplūs posuit pcepta generalia ad oēs: hic pōit ea q̄ p̄tinet ad speciales quasdā personas et status. Et quia s̄m philosophū in politicis. Dom⁹ h̄z tres p̄nxiōes sine q̄bus nō est p̄fecta. s. viri et mulieris p̄ris et filij. dñi et serui. iō hec tria p̄sequēs instruit. p̄rio mulierē et virū. Sc̄do p̄rem et filiū. cap. 6. ibi. (Filiū obedite rē.) Tertio seruos et dominos ibi. (Serui obedite rē.) p̄ria in duas. p̄rimo. n. monet mulieres de subiectiōe. Sc̄do viros de dilectione ibi. (Viri diligite rē.) p̄rima in duas. p̄rio ponit amonitionem. Sc̄do eius rōnem ibi. (Quoniam vir caput est rē.) Dicit ḡ. mulieres viris suis subdite sint. qz certe mulier si primatū habeat p̄traria est viro suo. vt d̄r Eccl̄ci. 25. Et iō specialiter monet eas de subiectiōe. Et hoc sicut domino: qz p̄portio viri ad vxorē quodāmodo est sicut serui ad dominum in quātum debet regi mādato domini. s̄z differentia est in hoc qd̄ domin⁹ vtiī seruis suis quo ad id qd̄ ē sibi vtilē. sed vir vtiī vxorē et liberis ad vtilitatē cōem. Et iō dicit. Sicut dñs. Nō qd̄ vere sit dñs: s̄z sicut dñs. p̄. pe. 3. Mulieres subdite sint viris suis rē.

Deinde subdit rōnē suā. Circa qd̄ tria facit. p̄rio eā p̄ponit. Sc̄do exēplū inducit ibi. (Sicut xpus rē.) Tertio ex exēplo itentū p̄cludit ibi. (Sed sicut rē.) Ratio aut̄ hec ē quoniam vir est caput mulieris: in capite aut̄ viget sensus vius. Eccl̄s. 2. Sapiētis oculi in capite eius. Et iō vir debz gubernare mulierē vt caput eius. i. corinth. ii. Caput qd̄z mulieris vir.

Deinde ponit exēplum cū dicit. (Sicut xpus caput est ecclesie.) supra. i. Ipus dedit caput supra oēm ecclesiam q̄ est corpus ipsius. Et hoc nō ad vtilitatē suā: sed ecclesie. qz ipse est saluator corporis eius. Act. 4. Nō ē eni aliud nomē sub celo datū hoībus in quo oporteat nos saluos fieri. Esa. 42. Ecce deus saluator meus rē. Et hoc aut̄ p̄cludit intentionem cū dicit. (Sed sicut rē.) Quasi dicat. Nō est x̄niens qd̄ mēbz repugnet ipsi capiti in aliquo. nūc aut̄ sicut xpus caput est ecclesie: suo modo: ita vir est caput mulieris nō debz ergo mulierē iobediens esse viro. s̄z vt eccl̄ia subiecta ē xpo. ps. Nōne deo subiecta erit aīa mea rē. Ita et mulieres viris suis. Sen. 3. Sub viri p̄tate eris. Et hoc in oib⁹. s. q̄ nō sunt contra deū. qz d̄r Act. 5. Obedire oīz deo magis q̄ hominibus.

Deinde cum dicit. (Viri diligite vxores vestras rē.) monet viros ad dilectionē vxorē. Et p̄rimo facit h̄. Sc̄do affirmat rōnem hui⁹ ibi. (Sicut xpus rē.) Dicit ḡ. Viri diligite

vxores vestras: qz certe ex amore quē habz vir ad vxorē magis caste viuūt et pacifice vterqz se habet. si aut̄ vir aliaz diligit q̄ suā: se et suā discrimini exponit. Col. 3. Viri diligite vxores vestras et nolite amari esse ad illas. Tangit autē rōnem huius triplicem. Primam sumit ex exēplo xpi cui⁹ dicit. (Sicut et xpus rē.) Secūdā ex parte viri ibi. (Qui suam vxorē diligit rē.) Tertiam ex parte mādati diuini ibi. (Propter hoc relinquet rē.) Circa p̄mū tria facit. p̄rimo p̄ponit exēplū dilectiōis xpi. Sc̄do signū ibi. (Et tradidit rē.) Tertio p̄cludit itentū ibi. (Ita et viri rē.) Dicit ergo. Sicut et xpus dilexit ecclesiam. supra eodē. Estote imitatores dei sicut filij carissimi rē. Signū aut̄ dilectiōis xpi ad ecclesiam ostendit qz tradidit semetipsum p̄ ea. Gal. 2. Dilexit me et tradidit semetipsum p̄ me rē. Esa. 53. Tradidit i mortem aīam suā rē. Sed ad quid vt sanctificaret eā: Debre. vlt. Iesus vt sanctificaret p̄ suū sanguinē populū rē. Joan. 17. Sanctifica eos in veritate. Iste est effect⁹ mortis. Effect⁹ aut̄ sanctificatiōis est mūdatio eius a maculis peccatorū. Ideo subdit dicens. Mundans eam lauacro aque. qd̄ qd̄ lauacrū h̄z virtutē a passione xpi. Ro. 6. Quicūqz baptizati sumus in xpo iesu. in morte ipsius baptizati. cōsepulsi enī sumus cū illo in mortem p̄ baptismū. Efec. 36. Effūdā sup̄ vos aquā mundā rē. Zach. 13. Erit fons patēs domui dauid rē. Et hoc in vbo vite. Qd̄ adueniēs aque dat ei virtutē absoluedi. Math. vlt. Euntes ḡ docete oēs gētes baptizantes eos in noīe patris et filij et spiritus sancti. Simis autē sanctificatiōis est puritas ecclesie. Iō dicit. Ut exhiberet sibi gloriosam ecclesiam rē. Quasi dicat apostolus. i. decens est qd̄ immaculatus sp̄sus sponsam duceret maculatam. Et ideo sibi exhibet eam immaculatā: hic p̄ gram: sed in futuro per glorias. Unde dicit. Gloriosam. s. p̄ claritates aīe et corporis. Phil. 3. Reformabit corp⁹ humilitatis nostre rē. Et ideo addit. Nō habentē maculā. ps. Ambulans in via immaculata rē. ps. Beati immaculati in via rē. Neqz rugam. i. sine defectu passibilitatis. qz vt d̄r Apocal. 7. Non esurient neqz sitient amplius. Aut aliqd̄ h̄z. Sed vt sit sancta per cōfirmationē gratie et immaculata ab oī imundicia. Et hec oīa itelligi possunt de exhibitōe q̄ erit in futuro p̄ gloriam. Si aut̄ de exhibitōe p̄ fidem tūc diceret vt exhiberet sibi. s. per fidem ecclesiam gloriosam. qz gloria magna est sequi dominum: vt dicit Eccl̄ci. 23. Nō habentē maculam. i. criminis mortalis. Maculata es in iniquitate tua. Jere. 2. Neqz rugā. idest duplicitatē intentionis quas nō habet q̄ recte cōiuncti sunt xpo et ecclesie. Job. 16. Ruge meo testimoniū dicunt cōtra me rē. Sed magis sanctā per intentionem et immaculatam per omnimodam puritatem. Et hoc tertio concludit intentum dicens. Ita et viri debent diligere vxores suas vt corpora sua.

Lectio.

IX.

Mai suam vxorem diligit seipsum diligit. Nemo enim vnqz carnem suam odio habuit. s̄z nutrit et fouet eā sicut et xpus ecclesiam. qz mēbra sum⁹ corporis eius de carne eius et de ossibus eius.

Supra iduxit viros ad dilectionē vxorē ex pte xpi vlt̄ exēplo dilectiōis quā h̄z xpus ad ecclesiam: hic ostendit idēz ex pte ipsiusmet viri. Et facit duo. p̄rio ponit rōnēz. Sc̄do cōfirmat eā p̄ exēplū ibi. (Sicut et xpus rē.) Ratio ē talis. Vir et mulier sunt quodāmodo vnus. vñ sicut caro subdit aīe ita mulier viro. sed nullus vnqz habuit carnē suāz odio. ḡ nec vxorē. Dicit ḡ. Qui suā vxorē diligit seipm diligit. Math. 19. Itaqz nō sunt duo sed vna caro. Et iō sicut peccaret cōtra nām qd̄ seipm odio haberet: ita qd̄ vxorēz. Eccl̄ci. 25. In trib⁹ bñplacitū ē sp̄ui meo q̄ sunt. p̄bata corā deo et hoībus

Ad ephesios

cordia fratrum: amor: primorum: et vir et mulier bene sibi consentientes. Quod autem sic debeat diligere probat dicens. Quia nemo carnem suam unquam odio habuit. quod pro effectu quod probatio dilectionis exhibitio est operis. Nam id quod pro viribus servamur dicitur. sicut quibus nutrit et fouet carnem suam pro preservatione. pro Ty. vi. Habentes autem alimenta: et quibus tegamur etc. Sicut et Luc. 14. Qui non odit uxorem etc. non potest esse discipulus. Respondeo. Dicens quod ut apostolus dicit: sic homo uxorem debet diligere sicut se. se autem deus homo diligere infra deum. sic ergo uxorem deus diligere infra deum. Dicit autem quod si odit uxorem: non recipiat eam odire: quod est peccatum mortale precipere: sicut precipit eam ita ut se diligere. nunc autem maior dilectio est quam quodammodo odium respectu eius quod summe et pro di ligi. s. respectu dei. ita nemo carnem suam odit etc. Sicut contra. Qui diligit aliquem non vult nec appetit ab eo separari. sicut sancti volunt a carne separari. Ro. 7. Infelix ego homo quod me liberabit de corpore mortis huius: phil. 1. Desiderium bonis dissolui etc. Preterea nullus affligit quod diligit: sed sancti affligunt carnem suam in hoc mundo. pro Loti. 9. Castigo corpus meum etc. Preterea quodammodo occidunt se sicut auditum est frequenter. Item de iuda. Respondeo. Caro potest desiderari in se et sic non habet odio: sicut naturaliter quilibet appetit eam esse et fouet eam ut sit. Ut potest desiderari caro in quantum est alicuius impedimenta quod volumus. et sic odio quodammodo habet pro accidens. Nam omne quod volumus aut est bonum aut malum si bonum vel est ut finis ultimum. s. vita eterna: a qua impedimur per carnem. et Lot. 5. Quoadiu sumus in hoc corpore peregrinamur a domino. Et quod naturaliter appetimus finem nostrum et bene esse: nec hoc possumus quoadiu in hac carne sumus: ideo vellemus eam abycere. non sicut malum odio habitum: sed sicut bonum minus dilectum impediens maius bonum. Et sic exponendum sunt auctoritates supra inducte. Infelix etc. Item desiderium habes etc. vel siles. Vel illud quod volumus est bonum non ut finis sed disponens ad finem sicut sunt habitus virtutum. hoc autem bonum impeditur per carnis lasciviam. Et ideo sancti affligunt et macerant carnem suam ut subdat spiritui ad repressionem concupiscentiarum: quod caro concupiscit impedire acquisitionem virtutum nos disponentium ad bonum ultimum. Et ideo sic affligit carnem suam ut subdatur spiritui non odit eam sed procurat bonum eius quod bonum eius est quod subiacet spiritui sicut bonum bonis est quod subiacet deo. ps. Mihi autem adherere deo bonum est. Et sic intelligitur Castigo corpus meum etc. et similes. unde hoc non oportebat fieri in statu innocentie quoadiu homo subditus fuit deo et carotaliter subdita fuit spiritui. in qua quodammodo mutua subiectione consistebat bonum originalis iusticie. Sicut aliquando illud quod volumus est malum. et ideo sicut boni carnem affligunt vel deponere volunt in quantum impedimenta est boni quod appetunt: ita mali in quantum caro est impedimenta mali quod appetunt eam occidunt et se suspiciunt sicut iudas.

Deinde ostendit quod virum de uxorem diligere et hoc per exemplum Unde dicit. Sicut et christus ecclesiam. s. dilexit sicut aliquod sui quod membra sumus corporis. supra. 4. Sumus enim iuncta membra. Dicit autem de carne eius pro eadem participationem nature. Luce. vlti. Spiritus autem carne et ossa non habet etc. Ut dicit de carne mystice quantum ad debiles quod sunt carni. et de ossibus eius quantum ad fortes qui sunt ossi.

Lectio.

Ropter hoc relinquet homo patrem et matrem suam et adheret uxori sue: et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in christo et in ecclesia. Veritatem et vos singuli unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligat: uxor autem timeat virum suum.

Supra exhortat apostolus ephesios ad amorem uxorum dupliciter. s. exemplo dilectionis christi ad ecclesiam. item ex amore bonis

ad seipsum: hic tertio hortat eos pro auctoritate scripture. Et circa hoc tria facit. primo auctoritatem inducit. Secundo eam mystice exponit ibi. (Sacramentum hoc etc.) Tertio adaptat eam secundum litteralem sensum ad propositum suum ibi. (Veritatem et vos etc.) Auctoritas hec de hen. z. dicta ab adam videte uxorem. s. de costa sua formatam. Sed de Mat. 19. quod deus hoc dixit. Respondeo. Adam ut a deo inspiratus hoc dixit: deus autem ut adam inspirans et docens. Nos autem hoc ideo dicimus et multa alia quod dicit dominus spiritu dei docete. Unde de Mat. 10. Non enim vos estis quod loquimini etc. Notandum hic est quod in predicta auctoritate triplex coniunctio viri ad mulierem designat. prima pro affectus dilectionis quod est tantus affectus utriusque pro pres relinquat z. s. d. 9. Diligit homo uxorem suam magis quam patrem et matrem de mentes facti sunt propter uxores suas etc. ibi multa. Hoc autem naturale est quod appetitus naturalis est concors debite actioni. Constat autem quod omnibus agentibus superioribus inest appetitus ut propinet et concors inferioribus. Et ideo amor naturalis inest eis versus inferiora. Et quod homo respectu patris et matris est inferior non superior. ideo ad uxorem cuius est superior et ad filios naturaliter plus afficitur quam ad parentes. et est quod uxori sibi coniungit ad actum generationis. Secunda coniunctio est pro uerificatione. Unde dicit. Et adheret uxori sue etc. Eccl. 25. In tribus beneplacitum est spiritui meo etc. Tertia est per carnalem coniunctionem ibi. (Et erunt duo in carne una). in carnali opere. In qualibet enim generatione est virtus actiua et passiva. s. in plantis utraq; est in eodem. in perfectis autem distinguuntur. Et ideo in actu generationis ita se habent masculus et femina in animalibus sicut in plantis toto corpore.

Consequenter exponit eam mystice et dicit sacramentum hoc magnum est. i. sacre rei signum. s. coniunctionis christi et ecclesie. Sapientie. 6. Non abscondam a vobis sacramentum dei. Notandum est hic quod quatuor sacramenta dicuntur magna. s. baptismus ratione effectus quod delet culpam et aperit ianuam paradisi. Confirmatio ratione ministerii. quod solum a pontificibus et non ab alijs conferri. Eucharistia ratione continentie quod totum christum continet. Item matrimonium ratione significatiois quod significat coniunctionem christi et ecclesie. Et ideo si mystice exponatur sic exponi infra procedens pro hoc relinquet homo patrem et matrem. s. in sempiternum Reliqua in quantum patrem in quantum est missus in mundum et incarnatus. Jo. 16. Exiui a patre et veni in mundum etc. Et matrem. s. synagogam Jere. 17. Reliqua domum meam et dimisi hereditatem meam etc. Et adheret uxori sue ecclesie. Mat. vlt. Ecce vobiscum sumus omnibus diebus etc. Consequenter argumetur secundum sensum litteralem exponendo predictum exemplum. Quedam enim sunt in sacra scriptura veritas testamenti: quod tamen dicuntur de christo sic illud. ps. Soderunt manus meas etc. et illud. Esa. 7. Ecce vobiscum concipiet etc. Quedam vero de christo et alijs exponi possunt. s. de christo principaliter. de alijs vero in figura christi sicut predictum exemplum. Et ideo primo exponendum est de christo et postea de alijs. Et ideo dicit. Veritatem et vos singuli unusquisque uxorem suam diligat. Quasi dicat. De christo de principaliter: tamen impletum est in alijs et si singulis in figura christi. Dicit autem. Sicut semetipsum: quod sicut unusquisque se diligit in ordine ad deum: ita de uxorem diligere non in quantum trahit ad peccatum. Luc. 14. Si quis venit ad me et non odit patrem et matrem et uxorem suam etc. Segit. Non potest esse discipulus. Sicut quod de uxorem: uxor autem virum timeat. s. timore et reuerentia et subiectione quod deus ei esse subiecta.

CAP.

VI.

Vos obedite parentibus vestris in domino. Hoc enim iustum est. Honora patrem tuum et matrem tuam quod est mandatum primum in promissione ut bene sit tibi et sis longeuus super terram. Et vos patres nolite ad iram